



GH-014056

Seat No. _____

B. A. (Sem. IV) Examination

March/April - 2019

BA00C401 : Sociology : Paper-I

(સામાજિક વસ્તીશાસ્ત્રના)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 સામાજિક વસ્તીશાસ્ત્રનો અર્થ આપી સામાજિક વસ્તીશાસ્ત્રના અભ્યાસોનું મહત્વ વર્ણવો. 14

અથવા

નીચે આપેલ વસ્તીશાસ્ત્રીય ખ્યાલો સમજાવો :

(અ) જન્મદર

(બ) મૃત્યુદર

- 2 નિદર્શ નોંધણી પદ્ધતિ એટલે શું ? નિદર્શ નોંધણી પદ્ધતિની ઉપયોગિતાઓ અને મર્યાદાઓ ચર્ચો. 14

અથવા

વસ્તીગણતરીનો અર્થ આપી વસ્તીગણતરીની લાક્ષણિકતાઓ વર્ણવો.

- 3 વસ્તી સંક્રાંતિનો સિદ્ધાંત વિસ્તારથી સમજાવો. 14

અથવા

માલ્થસે આપેલ વસ્તી સિદ્ધાંત ચર્ચો.

- 4 કુટુંબ નિયોજનનો અર્થ આપી કુટુંબ નિયોજનનાં લક્ષણો ચર્ચો. 14

અથવા

કુટુંબ નિયોજનની કૃત્રિમ પદ્ધતિઓ વર્ણવો.

- 5 (અ) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી નીચે આપેલ ખાલી જગ્યા પૂરો : 7

(1)ના મતે અન્ય વિજ્ઞાનોની જેમ વસ્તીશાસ્ત્રનું વિષયનું મર્યાદિત હોવું જરૂરી છે.

(અ) રોબર્ટ માલ્થસ

(બ) હોસર અને ડંકન

(ક) એચ સ્ટેનફોર્ડ

(ડ) ફ્રાંક લોરીમેર

- (2)ને આધુનિક વસ્તીશાસ્ત્રના પિતા તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
 (અ) એડ્વિન કેનન (બ) રોબર્ટ માલ્થસ
 (ક) પી. એન. સિંહા (ડ) જહોન ગ્રાઉન્ટ
- (3) ભારતમાં સૌપ્રથમ વસ્તીગણતરીની શરૂઆત ઈ.સ.માં થઈ હતી.
 (અ) 1861 (બ) 1871
 (ક) 1881 (ડ) 1891
- (4) આશિષ બોઝે ‘પોપ્યુલેશન સ્ટેસ્ટેસ્ટીક્સ ઈન ઈન્ડિયા’ નામના પુસ્તકમાં વસ્તીશાસ્ત્રીય માહિતી મેળવવાના સ્રોતો વર્ણવ્યા છે.
 (અ) 4 (બ) 6
 (ક) 8 (ડ) 10
- (5) ખોરાક અને વસ્તી વચ્ચે સમતુલા સ્થાપતા કુદરતી અંકુશોની ચર્ચા એ કરી હતી.
 (અ) એડ્વિન કેનન (બ) કોલ અને હુવર
 (ક) વી. એમ. દાંડેકર (ડ) રોબર્ટ માલ્થસ
- (6) એ ગર્ભનિરોધની આધુનિક પદ્ધતિઓ અપનાવની હિમાયત કરી.
 (અ) સુશીલા ગોર (બ) પંડીત નેહરૂ
 (ક) સરદાર પટેલ (ડ) ગાંધીજી
- (7) ઈ.સ.માં રાષ્ટ્રીય વસ્તી પંચની રચના કરવામાં આવી હતી.
 (અ) 1984 (બ) 1996
 (ક) 2000 (ડ) 2006

(બ) જોડકાં જોડો :

7

અ	બ
(1) વસ્તી	(ક) તૂટક જાતીયસંબંધ
(2) કુટુંબનિયોજનની કુદરતી પદ્ધતિ	(ખ) દ્વિમુખી નોંધણી પદ્ધતિ
(3) કુટુંબનિયોજનની કૃત્રિમ પદ્ધતિ	(ગ) 2002
(4) નિદર્શ નોંધણી પદ્ધતિ	(ઘ) પસંદગીની ઘટના
(5) રાષ્ટ્રીય નિદર્શ મોજણી	(ચ) ગર્ભપાત
(6) નૂતન માલ્થસવાદીઓના મતે જન્મ	(છ) જૈવકીય ઘટના
(7) રાષ્ટ્રીય સ્વાસ્થ્ય નીતિ	(જ) 1950

ENGLISH VERSION

- 1 Define social demography and describe the importance of social demographic studies. 14

OR

Explain following demographic concepts.

- (a) Birth Rate
- (b) Death Rate

- 2 Define sample registration system and discuss the importance and limitation of sample registration system. 14

OR

Define census and describe the characteristics of census.

- 3 Explain the theory of demographic transition. 14

OR

Discuss the Malthus's theory of population.

- 4 Define family planning and discuss the characteristics of family planning. 14

OR

Describe the artificial methods of family planning.

- 5 (a) Choose appropriate option and fill the blanks : 7

(1) According to _____, as per other social science the subject matter of demography must be limited.

- (a) Robert Malthus (b) Hosur and Duncan
- (c) H Stanford (d) Frank Lorimer

(2) _____ is known as the father of modern demography.

- (a) Edwin Cannon (b) Robert Malthus
- (c) P. N. Sinha (d) John Graunt

(3) The first census was started in India in the _____ year.

- (a) 1861 (b) 1871
- (c) 1881 (d) 1891

- (4) _____ sources of information described by Ashish Bose in the book 'Population statistics in India'.
- (a) 4 (b) 6
(c) 8 (d) 10
- (5) _____ was discussed the establish balance of natural control between food and population.
- (a) Edwin Cannon (b) Col and Huvar
(c) V. M. Dandekar (d) Robert Malthus
- (6) _____ was advocated adoption of modern method of contraception.
- (a) Sushila Gor (b) Pandit Nehru
(c) Sardar Patel (d) Gandhi
- (7) In _____ year, the National Population Commission was formed.
- (a) 1984 (b) 1996
(c) 2000 (d) 2006

(b) Pair 'A' or 'B'

7

- | A | B |
|--|--------------------------|
| (1) Population | (a) Fraction intercourse |
| (2) Natural Method of family planning | (b) Dual record system |
| (3) Artificial method of family planning | (c) 2002 |
| (4) Sample registration system | (d) Choice event |
| (5) National sample survey | (e) Abortion |
| (6) Birth, according to new Malthusian | (f) Biological event |
| (7) National health policy | (g) 1950 |